
Digitaalisen median tekniikat

Esteettömyys ja käytettävyys

21.2.2005 Harri Laine 1

Esteettömyys ja käytettävyys

- WWW-sivujen käytettävyttä arvioidaan usein tyyppillisen normaalikäyttäjän kannalta
- Esteettömyydellä (accessibility) tarkoitetaan sivujen laajempaa käytettävyttä myös erilaisten syiden johdosta normaalista poikkeaville käyttäjille
- Osa normaalikäytettävyttä edistävästä ratkaisuista edistää myös esteettömyyttä
  - Toisaalta ratkaisu, joka parantaa käytettävyttä normaalikäyttäjälle saattaa muodostaa käyttöesteen jollekin käyttäjäryhmälle

21.2.2005 Harri Laine 2

Esteettömyys ja käytettävyys

- Syitä:
  - aistivamma, tai jokin on aisti "vähemmän kuin täydellinen"
  - kognitiiviset häiriöt: laaja skaala
  - motoriikan häiriöt
  - psyykkiset ongelmat
  - ongelmat, joita emme vielä tunne
  - erikoiset laitteet, yhteydet, ohjelmat (??)
  - "yliäilykkää" ihmiset (kärsimättömyys)
  - kiireiset ihmiset (ei aikaa oivimattosivuille) (??)

21.2.2005 Harri Laine 3

Esteettömyys ja käytettävyys

- Esteettömyyttä ja saavutettavuutta pidetään usein synonyymeinä, toisaalta saavutettavuutta voidaan pitää myös normaalikäytön ongelmana
  - sivut latautuvat liian hitaasti tai eivät lainkaan
  - sivut eivät toimi niin kuin pitäisi
  - syynä on yleensä käytetyn laitteiston, yhteyden ohjelmiston tai asetusten yhteensopimattomuus sivun kanssa
    - kummassa on vika sivussa vai käyttötilanteessa?
    - pitääkö sivun toimia 'kaikkialla'?
    - mitä voidaan olettaa käyttötilanteesta?

21.2.2005 Harri Laine 4

Esteettömyys ja käytettävyys

- Vain vanhojen (kuinka vanhojen?) ja vakiintuneiden tekniikoiden voidaan olettaa toimivan laajasti
  - voidaanko olettaa xhtml (2000) entä css (1996, 1999) entä html4.0 (1998), javascript - mitkä piirteet näistä ovat vakiintuneita?

21.2.2005 Harri Laine 5

Esteettömyys ja käytettävyys

- Yleisiä ohjeita:
  - ei liian suuria sivuja
    - pitkä sivu (= sivu, jota pitää vierittää) tarvitsee alkuun valikon
  - tärkeimmät asiat alkuun
  - sujuvaa yksinkertaista kieltä
    - välttä monikielisiä sivuja
  - linkkitekstit ymmärrettäviksi irrallisinakin
    - suositellaan jopa, että linkkejä ei upotettaisi tekstiin
  - palstoitetulle sivulle palstoittamaton vaihtoehto
    - palstoitus tyyliellä ei toimi laajalti
    - taulukot toimivat, mutta ovat nekin ongelmallisia
    - miten taulukon palstat luetaan?
  - taulukoilla taittamisen tulee toimia myös isoja kirjasinkokoja käytettäessä

21.2.2005 Harri Laine 6

Esteettömyys ja käytettävyys

- välttä kirjainten asettamista
  - ei liian pientä
- huolehdi taulukoiden luettavuudesta
- anna kuville alt-määre
  - koristekuvia ei kuitenkaan ole syytä selittää (alt="")
- kuvakartoille tekstivaihtoehdot
- alt-vaihtoehto kaikille ei-tekstimuotoisille elementeille
- toteuta selvät luettelot listoina
  - sisäkkäiset listat ongelmallisia, taso pitäisi näkyä

21.2.2005

Harri Laine

7

Esteettömyys ja käytettävyys

- käytä värejä hillitysti
  - mitään asiaa ei saisi esittää pelkästään värillä
- sivun pitäisi toimia jotenkin ilman selainskriptejä
- lomakkeiden ja sivun pitäisi toimia myös ilman hiirtä
- ei yleensä erillistä tekstiversiota sivusta
  - jää ylläpitämättä
- esteettömyyden tarkistusopas
  - <http://www.tieke.fi/esteettomysopas/tarkistus.html>

21.2.2005

Harri Laine

8

Esteettömyys ja käytettävyys

- valikko sivun alussa
  - jos valikko on sivun alussa, vaikkapa omassa taulukkoalkiossaan:
    - hakukoneet pitävät sitä sivun tärkeimpänä asiana
    - puhe-esitysohjelmat lukevat aina ensin valikon
  - valikon saa näkymään ylhäällä vasemmalla, mutta oikeasti sijoitettua varsinaisen datan jälkeen esimerkiksi seuraavalla tempulla:
    - http://www.cs.helsinki.fi/u/laine/dime/k04/este_esim.html
    - sijoitetaan sivulle kaksisarakeinen taulukko
    - ensimmäisen rivin ensimmäiseen sarakkeeseen sijoitetaan piilokuvana linkki valikkoon
    - ensimmäisen rivin toiseen sarakkeeseen sijoitetaan kahdelle riville valuva varsinainen sisältö
    - toisen rivin ainoaan sarakkeeseen sijoitetaan valikko

21.2.2005

Harri Laine

9